

ЗАВЖДИ В ПОШУКУ

(Відомому мистецтвознавцю А. К. Адругу – 70)

Анатолій Кіндратович Адруг народився 30 грудня 1947 р. у Чернігові. Після закінчення середньої школи працював слюсарем на заводі та робітником Чернігівських міжобласних виробничих науково-реставраційних майстерень № 3. Саме тоді він брав участь у реставрації таких видатних пам'яток архітектури Чернігова, як Спасо-Преображенський собор XI-XIX ст., будинок Колегіуму XVI-XVIII ст. та споруди Єлецького і Троїцько-Іллінського монастирів. Таке було перше безпосереднє знайомство з нашою багатою архітектурною і мистецькою вітчизняною спадщиною. Ці незабутні враження наклали відбиток на наступні роки життя і діяльності. Робота в реставраційних майстернях стала зовсім не екскурсійним знайомством з живою спадщиною минулих століть. Оригінальні пам'ятки розкривалися перед допитливим поглядом у всій своїй достовірності та історичній конкретності, з усіма особливостями будівельних матеріалів і конструкцій. Через роботу досвідчених майстрів-реставраторів, з якими працював щодня, відбувалося пізнання прийомів давніх будівельників. Одночасно йшла підготовка для складання вступних екзаменів до вищого навчального закладу.

У 1968 р. Анатолій Адруг став студентом факультету історії і теорії образотворчого мистецтва Київського державного художнього інституту (нині Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури). Роки навчання були насичені цікавими лекціями, семінарськими і практичними заняттями, студіями в музеях, бібліотеках та архівах. Навчання і спілкування проходило з викладачами – визначними спеціалістами з історії вітчизняного та зарубіжного мистецтва та архітектури. З першого курсу почалося дослідження мистецтва рідного Чернігова. Початок поклала курсова робота про фресковий живопис Чернігова XI ст. Завершила навчальний процес дипломна робота на тему «Архітектурно-меморіальний комплекс «Болдині гори» в Чернігові: дослідження і реставрація». Науковим керівником студій став відомий фахівець з історії давньоруської та української архітектури і мистецтва, доктор архітектури, професор, лауреат Державної премії України Юрій Сергійович Асєєв.

Після закінчення навчання в інституті 1973 р. Анатолій Адруг за направленням став науковим співробітником Чернігівського державного архітектурно-історичного заповідника (на той час філії Державного архітектурно-історичного заповідника «Софійський музей» у Києві). Нині – це «Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній». Робота у відділі фондової роботи та формування експозицій під керівництвом кандидата архітектури А. А. Карнабіда дозволила ближче познайомитися з пам'ятками архітектури і мистецтва Чернігова, опанувати процес обліку нових надходжень, створення музейних експозицій і виставок, проведення екскурсій і читання лекцій. Уже восени 1973 р. в газеті «Деснянська правда» з'явилася перша стаття Анатолія Адруга про виставку творів чернігівського художника Л. Б. Могучова. Відтоді він постійно виступав на сторінках газет, журналів, наукових збірників із статтями про мистецтво та митців.

У 1978-1981 роках Анатолій Адруг – аспірант відділу образотворчого мистецтва Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського На-

ціональної академії наук України в Києві. Тоді почалася робота над дисертаційним дослідженням. Після закінчення терміну аспірантури Анатолій Адруг повертається до Чернігова і починає працювати науковим співробітником Музею народного декоративного мистецтва Чернігівщини – відділу Чернігівського історичного музею (нині імені В. В. Тарновського). Робота в експозиційному відділі з дещо іншими формами музейної діяльності. Мається на увазі проведення реекспозицій, влаштування виставок, проведення оглядових та тематичних екскурсій на теми народного декоративного мистецтва, зустрічі з майстрами, виступи на радіо і телебаченні.

У вересні 1990 р. Анатолій Адруг розпочав викладацьку діяльність у Чернігівському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка (нині Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка). Поряд з навчально-виховною роботою зі студентами продовжувались наукові студії, які завершилися в 1992 р. успішним захистом дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства на тему «Монументальне мистецтво Чернігова другої половини XVII–початку XVIII століть». У 1995 р. отримав атестат доцента.

Серед кола наукових зацікавлень Анатолія Адруга чільне місце посідає образотворче мистецтво Чернігова другої половини XVII–початку XVIII століть. З цієї проблематики виступав на багатьох обласних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, на сторінках наукових журналів і збірників. Потім з'явилися із друку невеликі книги про чернігівські чудотворні ікони, портрет В. А. Дуніна-Борковського, будинок полкової канцелярії в Чернігові. У 2008 р. побачило світ ґрунтовне дослідження про архітектуру Чернігова другої половини XVII–початку XVIII століть. У 2010 та 2013 роках вийшли з друку два видання про живопис Чернігова того ж періоду, 2017 р. віддрукована книга про особливості розвитку тогочасної графіки у Чернігові. Мистецтво Чернігова згаданого періоду розглядається в усіх його видах як особлива цілісність і органічна частина українського мистецтва.

Вивчення Анатолієм Адругом чернігівського писанкарства дало дещо несподівані результати. Виявилось, що давні традиції цього мистецтва живуть і в наші дні на Чернігівщині. Найбільш стійкий звичай виготовляти писанки зберігся у Сосницькому, Коропському та Новгород-Сіверському районах Чернігівської області. Анатолію Адругу належить перше окреме видання про писанки Чернігівщини (2005 р.). Корисний досвід був набутий під час підготовки статей до енциклопедичного довідника «Чернігівщина» (Київ, 1990 р.). Він знадобився під час роботи для видання чернігівського тому «Зводу пам'яток історії та культури України». Деякі статті Анатолія Адруга побачили світ у виданні 2015 р. про пам'ятки історії та культури України у Чернігівському районі Чернігівської області.

Анатолій Адруг є автором біля трьохсот публікацій в газетах, журналах і наукових збірниках, більше десяти окремих видань з питань архітектури і мистецтва Чернігівщини. Вони відомі далеко за межами Чернігівської області і мають джерелознавче значення для подальших досліджень. Анатолій Адруг є членом Національної спілки художників України та Національної спілки краєзнавців України. Позаду більше сорока років творчої праці. Попереду нові дослідження багатої вітчизняної мистецької спадщини. Пошук продовжується.

Людмила СТУДЬОНОВА,
член Національної спілки краєзнавців України